

Typy projektů prevence kriminality

Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality

(Dokončení z čísla 2/2008)

SITUAČNÍ PREVENCE

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti tím, že minimalizuje kriminogenní podmínky prostřednictvím klasické, technické, fyzické a režimové ochrany.

- **Klasická ochrana** – mechanické zábranné prostředky (např. různé bezpečnostní uzamykací systémy, zabezpečovací systémy dveří, bezpečnostní fólie, schránky a zavazadla, mřížky, trezory apod.),

- **technická ochrana** – elektrická zabezpečovací a požární signalizace, uzavřené televizní okruhy, MKDS, PCO, perimetrie, kontrolní systémy selektivního vstupu, přepětové ochrany, ochrana dat a informací, speciální technika,

- **fyzická ochrana objektů** – je prováděna policií, armádou, strážnými a zaměstnanci soukromých bezpečnostních služeb,

- **režimová ochrana** – zahrnuje administrativně organizační opatření komplexního charakteru.

Cílem opatření situační prevence je:

- ztížení dostupnosti cílů a snížení výnosnosti trestných činů pro pachatele,

- zvýšení pocitu bezpečí občanů,
- vytváření bezpečných zón v exponovaných lokalitách,
- zvýšení efektivity práce bezpečnostních složek a zlepšení koordinace jejich postupu,
- využití jako represivního prostředku pro zachycení, identifikaci, dopadení pachatele a při dokazování trestné činnosti,

Nejčastějšími projekty situační prevence jsou zabezpečování bytů, rodinných domků, chat a dalších soukromých i veřejných objektů proti vloupání, napojování objektů měst a obcí na pulty centralizované ochrany (dále jen „PCO“), osvětlení frekventovaných a nepřehledných míst, instalace městských kamerových dohlížečích systémů (dále jen „MKDS“), propojování pracovišť městské policie s Policií ČR, propojování složek integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) apod.¹⁹⁾

Kromě ochrany veřejných i soukromých objektů jsou realizovány i projekty, které nabízejí různým cílovým skupinám občanů také sortiment prostředků individuální ochrany (různé alarmy, paralizéry, spreje apod.) a návody v jakých situacích a jakým způsobem je vhodné tyto prostředky využít. (*Podrobněji o zvyšování informovanosti o možnostech osobní ochrany před trestnou činností – viz kapitola INFORMOVÁNÍ OBČANŮ*).

Technické projekty musí být zpracovány na základě bezpečnostní analýzy, která identifikuje největší bezpečnostní rizika a problémy (předměty zájmu a možné cíle útoků pachatelů a možnosti jejich dosažení, strukturu potenciálních pachatelů a obětí trestných činů, pravděpodobnost vzniku škod, jejich výši apod.).

Úspěšnost projektů situační prevence je vysoká a měřitelná. Lze hodnotit dynamiku vývoje trestné činnosti a přestupků, míru objasněnosti trestné činnosti a do jisté míry i pocit bezpečí občanů. Efektivitu zvolených opatření (projektů) je třeba posuzovat ve vztahu k finančním a personálním prostředkům do nich vložených.

Vzhledem k náročnosti technických projektů na specializované znalosti a odbornosti, se doporučuje maximálně využít spolupráce s odborníky²⁰⁾, a to zejména při kvalitním a jednoznačném zadání systému, zpracování projektu, zpracování zadávacích podmínek pro vyhlášení veřejné soutěže, vyhodnocení technické části jednotlivých technických dokumentů (např. automatizace činností, technická životnost systému, možnost jeho modernizace a budoucího rozšiřování, integrace s dalšími obecními systémy, ochrana systému apod., při přejímce celého systému a posouzení a hodnocení jeho technické úrovně ve vztahu k vynaloženým nákladům).

Při navrhování technických projektů je samozřejmě třeba respektovat příslušná legislativní nařízení a technické normy²¹⁾. Nezbytnou součástí technických projektů je

¹⁹⁾ K jednotlivým typům opatření situační prevence existuje řada příruček a populárně naučných a odborných studií. Např.: *Montáž elektrické zabezpečovací signalizace*. Praha, Policejní akademie ČR, 1993; *Technická ochrana objektů – I. Díl, Mechanické zábranné prostředky*, Praha, Policejní akademie ČR, 1995; *Ochrana majetku systémy průmyslové televize*. Praha, Grada, 1997; *Klíč k bezpečí*. Praha, Themis, 2000; *Cesta k bezpečí*. Praha, BEN, 2002; *Příručka zabezpečovací techniky*. Blatná, Blatenská tiskárna, 2002; *Městské kamerové dohlížečích systémy*. Praha, Themis, 2002.; *Bezpečné bydlení*, Brno, ERA, 2003; *Operátor kamerových systémů*. Praha, Armex, 2005; *Zabezpečení automobilů*. Praha, Themis, 2005; *Zabezpečení bytů a rodinných domů*. Brno, MAP ČR, 2006.

²⁰⁾ Odborníci a specialisté ze zkušených a certifikačních míst, Asociace technických bezpečnostních služeb Grémium Alarm, z Policie ČR, České asociace pojišťoven a pracovníci odboru prevence kriminality MV.

²¹⁾ Jedná se zejména o Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, Nařízení vlády č. 17/2003, kterým se stanoví technické požadavky na elektrická zařízení nízkého napětí, Nařízení vlády č. 18/2003, kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska jejich elektromagnetické kompatibility, Nařízení vlády č. 426/2000, kterým se stanoví technické požadavky na rádiová a na telekomunikační koncová zařízení, ve znění Nařízení vlády č. 483/2002 a Nařízení vlády č. 251/2003, ČSN EN 50 131- Poplachové systémy - Elektrické zabezpečovací systémy uvnitř a vně budov, ČSN EN 50 132 - Poplachové systémy - CCTV sledovací systémy pro použití v bezpečnostních aplikacích, Zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách.

průběžná kontrola provozuschopnosti, opravy a servis instalovaných zařízení.

Městské kamerové dohlížecí systémy (MKDS)

S prudkým rozvojem informačních technologií se postupně mění funkce i využití MKDS. Z původně uzavřených a samostatně fungujících celků se MKDS stávají jednou ze součástí vysoce sofistikovaných informačních systémů, které integrují a počítačově vyhodnocují dostupná data, vstupy a výstupy všech dalších využitelných modulů (např. GPS, PCO, EZS, EPS, mapy, další různá grafická zpracování atd.) do jednoho společného výstupu (zobrazení). Efektivita MKDS se tak mnohonásobně zvyšuje při využití pro aktuální koordinaci postupů složek integrovaného záchranného systému (IZS) při ohrožení bezpečnosti občanů a pro práci represivních složek (pátrání po odcizených vozidlech, sledování zájmových vozidel, monitorování dopravy, měření úsekové rychlosti atd.).

Z pohledu prevence kriminality nicméně nadále zůstává základní charakteristikou MKDS vytváření bezpečných zón v exponovaných lokalitách, kde slouží k dohledu na dodržování veřejného pořádku a zvyšují tak pocit bezpečí občanů.

Kamery se instalují ve městech s vysokou koncentrací obyvatel a návštěvníků, do míst, v nichž je dlouhodobě registrován vysoký počet trestných činů tzv. pouliční kriminality a přestupků proti majetku a veřejnému pořádku. Jedná se zejména o nádraží, velká parkoviště, obchodní zóny, náměstí a o další místa, kde jsou soustředěny kulturní, komerční a společenské instituce a dopravní uzly. Kamerový systém tvořený sítí stacionárních kamerových bodů může být doplněn tzv. mobilními kamerami, které jsou osazovány do připravených pozic dle momentální potřeby. Při stanovování míst vhodných pro monitoring je třeba vycházet z doporučení Policie ČR.

O tom, že je určitý prostor monitorován, musí být všichni občané náležitě informováni. Obrazový materiál není určen pro veřejnost, ale pro policii a pro přesně vymezený účel. Režim dispečerského pracoviště je zajištěn tak, aby manipulaci s technikou prováděla kompetentní, vyškolená obsluha a byl zabráněn vstup nepovolaným osobám.

Instalace MKDS zefektivňuje výkon policejní služby tím, že v monitorovaných lokalitách nasazuje policie daleko menší počet policistů a techniky a takto ušetřené síly a prostředky využívá podle operativní situace v jiných částech města, dále přispívá k možné koordinaci společných akcí Policie ČR, obecní policie, hasičů a zdravotní služby, tedy jednotného IZS a na základě obrazového záznamu přispívá také k vyšší objasňenosti trestných činů a přestupků.

MKDS jsou v obcích zapojených do programu prevence kriminality na místní úrovni považovány za nejúčinnější nástroj prevence kriminality. To vyplývá z prioritních umístění projektů MKDS v žádostech o přidělení dotací, z hodnocení preventivních programů a potvrdila to i anketa týkající se účinnosti jednotlivých typů preven-

tivních projektů, kterou provedl mezi manažery prevence v roce 2001 tým pracovníků Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Praha. V tomto hodnocení získaly MKDS bezkonkurenčně první místo²²⁾.

Pro operativnější použití kamerových systémů se nabízejí tzv. **mobilní kamerové soupravy**. Využívat a vyhodnocovat je může pouze Policie ČR, a to na takových místech, kde se bezpečnostní situace velmi rychle mění (např. různé kulturní nebo sportovní akce, jarmarky a trhy, velká parkoviště, skládky). Mobilní soupravy lze na základě vyhodnocení bezpečnostní situace ve spolupráci s odpovědným vedením měst a obcí operativně přesunovat a působit tak preventivně při ochraně veřejného pořádku, majetku obcí a měst a při ochraně osob²³⁾.

Rozdíl mezi pojetím „mobilních kamerových souprav pro Policii ČR“ a mobilních kamerových bodů spočívá zejména v tom, že mobilní kamerové body jsou vždy součástí celého MKDS, jsou v systému nasazovány či přesouvány do již připravených pozic vybudované městské páteřní sítě kamer v těch částech území města, o kterých je veřejnost informována, že jsou monitorovány.

Projekty MKDS patří mezi nejsložitější a finančně nejnáročnější preventivní projekty a při rozhodování o instalaci MKDS je proto třeba si uvědomit, že se nejedná jen o nároky na pořízení, které ostatně bývají z větší části pokryty dotací, ale také o nemalé náklady na provoz, obsluhu, opravy, modernizaci a případně další rozšiřování nad rámec dotace.

Při přípravě i vlastní realizaci projektu MKDS je nutné postupovat dle Rozšiřujících podmínek pro zpracování projektů a standardní postupy pro hodnocení jejich účinnosti (http://www.mvcr.cz/prevence/formular/rozsirujici_podminky.pdf) a dodržet všechny technické podmínky dané nařízeními vlády, vyhláškami, ČSN a dalšími normativními materiály.

Projekty zřizování, rozšiřování a propojování MKDS mezi městskými policiemi a Policií ČR byly s pomocí státní účelové dotace programu KSP nebo Partnerství realizovány téměř ve všech větších městech (s počtem obyvatel nad 10 tis.) zapojených do některých z těchto programů. Jen v roce 2007 bylo v 59 městech podpořeno 63 projektů MKDS celkovou částkou převyšující 39 mil. Kč.

Pult centralizované ochrany

Pulty centralizované ochrany (PCO) jsou technická zařízení patřící mezi systémy s dálkovou signalizací. PCO umožňují pomocí linek jednotné telekomunikační (telefonní linky) nebo rádiové sítě přenos a vyhodnocení signalizace v případech narušení elektronicky zabezpečených objektů města nebo obce (školy, nemocnice, úřady, kulturní budovy apod.). Zařízení je většinou v nepřetržitém provozu obsluhováno městskou policií nebo Policií ČR (pokud na projekt PCO byla poskytnuta státní účelová dotace, není možné, aby bylo využíváno ke komerčním účelům soukromými bezpečnostními agenturami).

Zkušenosti ukazují, že PCO výrazně snižují počet vloupání a zvyšují úspěšnost dopadení pachatele.

Systém PCO je nejvyšší možnou integrací jednotlivých prvků a zařízení zabezpečovací techniky, která splňuje nároky na komplexní systémový přístup k ochraně majetku a osob v konkrétním objektu. Další možnosti se rýsuje ve vícenásobném využití PCO tzv. sociálním okruhem, který umožňuje připojit občany vyžadující trvalou péči (tzv. signál v tísní).

Obce, které realizovaly od roku 2002 projekty PCO:

Brandýs nad Labem, Broumov, Dubí, Hlučín, Jablonec nad Jizerou, Kroměříž.

²²⁾ Z vyhodnocení měst a obcí vyplývá, že na místech, kde byly instalovány kamery, došlo k výraznému snížení tzv. pouliční kriminality (kapesních krádeží, vloupání do prodejen, do automobilů, odcizení automobilů) a k poklesu přestupků proti veřejnému pořádku. Kamerové systémy splňují řadu dalších funkcí důležitých pro zkvalitňování života občanů v obcích (pomoc při zdravotních či jiných obtížích občanů, živelních situacích, možnost kontroly kvality výkonu služby hlídek policí apod.).

²³⁾ Obsahem soupravy je kamera, záznamové zařízení včetně napájení a nutného příslušenství a vyhodnocovací zařízení.

Signál v tísni

Princip signálu v tísni spočívá v tom, že před telefonní přístroj osoby připojené k systému je zapojen speciální přístroj, který je ovládán miniaturním dálkovým ovladačem. Stlačením tlačítka dálkového ovládání, které nosí uživatel stále při sobě, je na vzdálenost 30 až 50 m přístroj aktivován a automaticky se spojí s operačním střediskem městské policie. Stálá služba tohoto střediska přijme tísňový signál prostřednictvím PCO, kde jsou bezpečně uloženy osobní a zdravotní údaje o osobě, která systém používá.

Po přijetí tísňového signálu se operační středisko spojí s dispečinkem Rychlé záchranné služby a zajistí vyslání vozidla s lékařem na adresu osoby, která signalizovala ohrožení života. Sdělí nutné údaje o zdravotním stavu osoby zasahujícím lékařem. Ve stejném okamžiku vyjíždí na místo i vozidlo MP. Způsobem, který je předem dohodnut s uživatelem systému Signál v tísni, strážník (v souladu se zákonem č. 553/1991 Sb.) otevře dveře bytu uživatele a na místě spolupracuje s lékařem RZS do ukončení zásahu. Po ukončení zajistí zabezpečení vchodu do bytu a oznámí událost blízké nebo jiné osobě, kterou uživatel systému určil.

Důvodem k vydání signálu může být kromě zdravotních problémů také skutečnost, že se osoba dostane do nebezpečí ohrožení svého zdraví, života nebo majetku v případech vloupání nebo podvodného vniknutí do bytu, krádeže apod.

Zájemci o připojení na systém Signál v tísni (osoby ZTP, senioři) podávají příslušnou žádost s doporučením odborného lékaře na odbor sociální a zdravotní městského úřadu, který na základě smlouvy zapůjčí žadateli na dobu nezbytně nutný přístroj (komunikátor). Sociální a zdravotní komise města může rozhodnout o bezplatném zapůjčením přístroje. Následně je žadatel seznámen s podmínkami použití systému a je provedena montáž zařízení v bytě.

Po technické stránce se systém „Signál v tísni“ sestává z následujících částí: základním článkem je komplexní PCO, dále je to telefonní hlásič, nastavba pro bezdrátovou komunikaci, GSM modul 400 Mhz a komunikační trasa (většinou telefonní síť). Do systému náleží ještě také trezor na uložení schránek na klíče od obydlí, dobrovolně poskytnuté přihlášenými osobami.

Z hodnocení projektů „Signál v tísni“ vyplývá, že přináší jeho uživatelům, nemocným a osamělým seniorům větší pocit bezpečí.

Realizátory těchto projektů jsou většinou městské policie a NNO (např. o. s. Život 90).

Obce, které realizovaly od roku 2002 tyto projekty: *Brno, Kladno, Kroměříž, Praha, Uherské Hradiště.*

Instalace bezpečnostních stojanů pro kola (uzamykatelné řetězy)

Krádeže jízdních kol na veřejných prostranstvích jsou pro občany i návštěvníky měst a obcí velkým problémem. Stojany pro jízdní kola jsou proto důležitou součástí vybavení veřejných prostranství měst a obcí, venkovních zařízení provozoven, škol, sportovišť nebo bytových prostorů.

Bezpečnostní stojany umožňují uzamčení kola za rám pevné konzole pomocí odolného uzávěru, který je přímo součástí stojanu. Toto řešení prakticky znemožňuje krádež odstaveného kola. Stojany jsou volně přístupné a může je využívat každý, kdo si opatří zámek (není součástí stojanu a lze ho koupit ve specializovaných obchodech se zámky). K zámku je nabízen i jednoduchý držáček k upevnění na kolo. V některých městech jsou na vhodných místech k dispozici zámky k zapůjčení (informační kanceláře, recepce úřadů).

Obce, které realizovaly od roku 2002 tyto projekty:

Brandýs nad Labem, Čelákovice, Doksy, Havířov, Hodonín, Hranice, Hrádek nad Nisou, Jablonec nad Nisou, Kralupy nad Vltavou, Kroměříž, Krupka, Mělník, Náchod, Neratovice, Opava, Ostrava, Plzeň, Prostějov, Přelouč, Šumperk, Valašské Meziříčí a Vsetín.

Osvětlení rizikových míst

Cílem projektů je zpřehlednit (osvětlit) problémový prostor, působit preventivně a odradit potenciální pachatele od protiprávní činnosti na osobách nebo na majetku. Kromě základního účelu odrazení pachatele, působí výrazně na psychiku občanů, kteří se v osvětlených prostorech cítí bezpečněji. Osvětlení současně zvyšuje pravděpodobnost, že protiprávní akt nebude dokonán, pachatel bude vyrušen nebo zajištěn policií.

Problémové prostory (riziková místa) jsou identifikována na základě statistik Policie ČR, zkušeností policie nebo sociologického šetření vnímání pocitu bezpečí občanů.

Instalováno může být veřejné osvětlení doplněné nerozbitnými kryty v provedení antivandal, např. pouliční světelné zdroje v provedení antivandal na osvětlení podchodů, nadchodů, nepřehledných zákoutí, nádraží, parkovišť, obchodních, sportovních a kulturních zón, dále pak o alarmové osvětlení domovních průčelí, chodeb (osvětlení spínané průchodem osoby), nasvícení přechodů pro chodce na rizikových místech komunikací²⁴⁾ (u škol, obecních a městských úřadů, nemocnic apod.).

Oplocení rizikových míst

Cílem projektů je zajištění ochrany majetku, případně zvýšení bezpečnosti osob v účelově vymezených prostorech. Je instalováno v místech vytipovaných na základě statistiky, sociologického šetření nebo místní znalosti policie.

Oplocení patří mezi jednoduché efektivní prostředky situační prevence, které účinně zabraňují především majetkové trestné činnosti, vandalismu apod. nebo alespoň maximálně ztěžují vniknutí potenciálních pachatelů trestné činnosti do zájmových zón.

Zájmovými zónami jsou např. parkoviště (krádeže aut, věcí z aut a součástí vozidel) a přístupové cesty k majetku ve vlastnictví obce (např. školy, divadla, muzea, knihovny, kulturní a sportovní areály).

Oplocení musí splňovat certifikační kritéria kladená na mechanické zábranné prostředky.

Bezpečnost v dopravě²⁴⁾

Cílem projektů je přispět ke zvýšení bezpečí občanů, zejména dětí a seniorů.

Mezi účinné prostředky patří např.:

- komplexně ošetřené přechody pro chodce (zvýrazňující nástřiky na vozovce), luminiscenční nebo fluoreskující barvou + nástřiky „3D“,
- příčné prahy (zpomalení),

²⁴⁾ Opatření a projekty směřující ke zvýšení bezpečnosti v dopravě patřily do roku 2007 mezi priority Strategie. Ve Strategii prevence kriminality na léta 2008–2011 je problematika bezpečnosti v dopravě v gesci Ministerstva dopravy – BESIP a takto zaměřené projekty již nejsou podporovány v rámci Programu prevence kriminality.

- zvýraznění dopravních značek fluorescenčním podkladem,
- nasvícení přechodů pro chodce, včetně UV světla,
- makety policistů,
- měřiče rychlosti:
  - informativní, které ukazují okamžitou rychlost, případně upozorňují řidiče, že překročil určenou rychlost, bez dalšího možného výstupu pro vyhodnocování, statistické zpracování,
  - informativní s vyhodnocením, které s pomocí zabudovaných modulů vedle informování řidičů o rychlosti sledují intenzitu dopravy, průjezd vozidel v čase, překračování rychlosti, histogramy, klasifikace vozidel.

Obce, které realizovaly od roku 2002 projekty směřující ke zvýšení bezpečnosti v dopravě:

Brno, Bohumín, Františkovy Lázně, Dobruška, Frenštát pod Radhoštěm, Boseň, Církvice, Děčín, Mělník, Mohelnice, Kopřivnice, Mladá Boleslav, Moravská Třebová, Lipník nad Bečvou, Liberec, Kravaře, Přerov, Prostějov, Olomouc, Poděbrady, Ostrava, Nejdek, Písek, Uničov, Strážnice, Svitavy, Sukorady, Trutnov, Tábor, Ústí nad Labem.

INFORMOVÁNÍ OBČANŮ

Projekty této oblasti jsou zaměřené na zprostředkování informací o nebezpečích ohrožení různými formami trestné činnosti a o možnostech a způsobech ochrany před ní. Obsahově se jedná o široké spektrum informací, které se mohou týkat stavu, vývoje a typů kriminality v lokalitách, rizikových způsobů chování, vysvětlování smyslu a výhod zabezpečování majetku a pojištění, technického řešení zabezpečování majetku, možností spolupráce v komunitě a spolupráce s policií, doporučujících modelů bezpečného chování (různé rady a desatera) apod., včetně informací o zařízeních poskytujících právní, psychologickou, lékařskou případně i materiální pomoc obětem trestné činnosti.

Cílem projektů je zvyšování informovanosti obyvatel a motivace k aktivnímu přístupu pro zajišťování vlastní bezpečnosti a ochrany majetku.

Dotace bývají poskytovány zejména na vybavení subjektů a zařízení, která informace poskytují (např. vybavení poradenských center, vybavení týmů pro přednáškovou činnost potřebnou technikou), na přípravu, výrobu, distribuci nebo použití mediálních prostředků k přenosu informací, jako jsou např. cedule, vývěsky, tiskoviny (letáky, brožury, plakáty), videokazety, vysílací časy v rádiu a televizi atd. Dotace jsou také poskytovány na podporu komplexních tematicky zaměřených akcí (např. různé kampaně, výstavy, expozice apod.),

Typy projektů

a) z hlediska způsobu, jaký je použit pro přenos sdělovaných informací:

media (tisk, audio, video, internet)

- pravidelné články v místních novinách,
- příprava, tisk a distribuce publikací, brožur, bulletinů, letáků, skládaček, samolepek,
- informování občanů v místních a obecních rozhlasových stanicích,
- vysílání v celostátních a regionálních veřejnopráv-

- ních i soukromých rozhlasových a TV stanicích,
- promítání videokazet a DVD na vhodných veřejných místech,
- tematicky zaměřené www stránky, odborná pojednání, internetové diskuse,

akce pro veřejnost:

- besedy na školách, v dětských domovech, azylových zařízeních, klubech a domovech pro seniory,
- dětské dny, dny s policií, poradenské dny, tematicky zaměřené regionální i celostátní akce (výstavy, předváděcí akce apod.),

zařízení pro veřejnost:

- schránky důvěry, vývěsní skřínky,
- poradenské místnosti Preventivně informačních skupin Policie ČR (PIS) a městských policií (MP) s nabídkou servisních služeb a s ukázkami možností technického zabezpečení,
- mobilní poradenská zařízení P ČR a MP,
- muzeum Policie ČR (expozice, programy, výstavy, představení, projekty),

venkovní prostředky k informování občanů:

- varovné nápisy, cedule, značky, panely, plakáty, billboardy, citylighty,

kampaně:

- cílené, soustředěné působení na širokou veřejnost nebo na cílovou skupinu lidí (využití všech dostupných médií a dalších nástrojů),

b) z hlediska cílových skupin příjemců informací:

- široká veřejnost,
- specifikované skupiny potencionálních i faktických obětí trestné činnosti. Dle policejních statistik patří vedle dětí, žen, nemocných a postižených spoluobčanů k nejohroženějším skupinám seniři, a to zejména jako oběti podvodného jednání, majetkové a násilné trestné činnosti (včetně domácího násilí) a také jako oběti dopravních nehod.

Realizátory projektů z oblasti informování občanů bývají převážně samosprávné orgány (městské/obecní úřady, městská/obecní policie) nebo Policie ČR prostřednictvím PIS P ČR, v některých případech to ovšem mohou být i nestátní neziskové, církevní nebo i jiné specializované organizace.

PREVENTIVNÍ AKTIVITY POLICIE ČR A MĚSTSKÝCH POLICIÍ

Preventivní činnost zajišťují v současném organizačním systému Policie ČR **Preventivně informační skupiny Policie ČR**, které jsou zřízeny při všech krajských a okresních ředitelstvích P ČR²⁵⁾. Konstituováním PIS P ČR se vytvořila síť specialistů na informování veřejnosti o práci policie a o možnostech ochrany před trestnou činností. Kromě komunikace se sdělovacími prostředky se činnost PIS soustřeďuje především na realizaci primárních preventivních programů ve školách, na pořádání jednorázových prezentačních akcí Policie ČR a na informování laické veřejnosti o kriminalitě a způsobech ochrany před ní prostřednictvím nejrozličnějších informač-

²⁵⁾ <http://www.mvcr.cz/prevence/obcanum/pis/adresar.html>

ních materiálů a aktivit. Přehled průběžně realizovaných projektů je obsažen v materiálu „Příklady dobré praxe PIS P ČR“²⁶⁾

V oblasti informování občanů jsou aktivity preventistů **městské policie** směřem k široké veřejnosti i ke specifikovanějším cílovým skupinám obsahově obdobné jako u PIS P ČR.

NEJČASTĚJŠÍ PROJEKTY INFORMOVÁNÍ OBČANŮ A KOMUNIKACE S OBČANY

Přednášky a přednáškové cykly zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů, na zvýšení právního vědomí a na bezpečné chování pro různé věkové skupiny na školách patří k hlavním činnostem PIS P ČR i městské policie.

Pokud se týká základních pravidel bezpečného chování jsou dalšími často oslovovanými skupinami ženy a senioři, pro které jsou organizovány v různých klubech, sdruženích a domovech pro seniory přednášky a informační akce na toto téma.

Přednáškové akce mohou být jednorázové i v různých obsáhlých cyklech (viz také pojednání o projektech přiřazovaných do oblasti sociální prevence – zvyšování právního vědomí).

Dotace bývá určena jednak na vybavení pro promítání (PC, dataprojektor, plátno) a další pomůcky pro sdělování informací (flipchart, tabule, psací potřeby apod.), jednak na informační, propagační a prezentační materiály hodící se k tematickému zaměření akcí (letáčky, samolepky, skládačky atd.). Sem patří i drobné pomůcky a prostředky individuální ochrany (příšalky, minibaterky, reflexní pásy apod.).

Často realizovanými projekty v oblasti **zvyšování bezpečnosti v dopravě** je vybavování dětí a seniorů, jakožto nejzranitelnějších účastníků silničního provozu, reflexními fóliemi (na kola, kolečkové brusle, helmy, školní brašny apod. u dětí, u seniorů potom na hole, berle, invalidní vozíky, nákupní tašky apod.).

Kurzy nácviku sebeobrany

Jedná se o výcvikové kurzy k osvojení si základních dovedností sebeobrany pro zájemce nebo speciálně pro ženy a dívky pod vedením profesionálních lektorů z řad Policie ČR nebo MP. Kurzy bývají zahájeny teoretickým úvodem o zásadách bezpečného chování a objasněním pojmu „nutná obrana“ a jsou použity modelové situace.

Poradenská centra

Na základě značné poptávky po informacích o možnostech ochrany majetku před odcizením nebo poškozením začaly PIS P ČR ve spolupráci s městy zřizovat poradenská centra²⁷⁾, která disponují ukázkami certifikované zabezpečovací techniky a dalšími názornými pomůckami a tiskovinami.

Mobilní poradny

Kromě poradenských center, která jsou zejména ve větších městech postupně zřizována, existují v Brně a v Praze také dvě originální mobilní poradny. Jedná se o autobusy MP přestavěné pro dané účely, které „dovezou“ občanům komplexní informace o prostředcích pro zajištění vlastního bezpečí, informace o preventivních projektech a o možnostech, jak se do nich zapojit. Kromě

tištěných materiálů je možnost zde získat kontakty na různé instituce, poradny, terapeutická centra, orgány sociálněprávní ochrany apod. K dispozici bývají i expozice zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů, např. na prevenci závislostí.

Na základě dohody s Městskou policií Brno je např. možné v rámci spolupráce požádat o vyslání tohoto poradenského autobusu na akce i do jiných měst a obcí Jiho-moravského kraje, kde by bylo efektivní jejich expozici prezentovat (např. akce typu „Den s policií“. Prezentace IZS měst apod.); preventivní autobus Městské policie hl. m. Prahy dojíždí na požádání do všech městských částí na území Velké Prahy.

Dotace na poradenská centra i mobilní poradny bývá zpravidla poskytována na interiérové vybavení (nábytek, poličky, panely apod.), pořízení exponátů (ukázky a modely zabezpečovací techniky), audiovizuální techniku (televize, videotechnika apod.), tematicky zaměřenou literaturu (odborné publikace, katalogy, apod.) a tištěné informační materiály.

Sousedská výpomoc

V souladu s chápáním práce jak městské, tak státní policie jakožto služby veřejnosti²⁸⁾, jsou koncipovány projekty na bázi sousedské výpomoci při vzájemné ochraně majetku. Obyvatelé, případně i další uživatelé nemovitostí v určitých menších lokalitách se mohou sdružovat do uskupení, ve kterých se navzájem podporují při zajišťování osobní bezpečnosti a ochrany majetku. Tyto zóny bývají označovány samolepkami, jejichž účelem je sdělit případným pachatelům trestné činnosti, že místní obyvatelé tvoří organizovanou komunitu, která je připravena k aktivní ochraně proti ohrožení kriminalitou. Základem projektů tohoto typu, které upevňují pocit bezpečí občanů, je místně územní odpovědnost strážníků nebo policistů a jejich bezprostřední komunikace s občany.

Evidence jízdních kol

Ke standardním aktivitám většiny městských policií patří evidence jízdních kol, která bývá prováděna dle výrobních čísel a kola jsou následně označena výraznými samolepkami nebo je různými technologickými postupy provedeno speciální označení a evidence je potom provedena podle něho. Zaevidování kol působí preventivně, usnadňuje pátrání v případech jejich odcizení a zvyšuje objasněnost této trestné činnosti. Díky evidenci je možné provádět nárazové pátrací akce po odcizených kolech (další opatření k zamezení krádeží kol viz kapitola „SITUAČNÍ PREVENCE – instalace bezpečnostních stojanů na kola“).

ZAŘÍZENÍ A PROSTŘEDKY PRO KOMUNIKACI S VEŘEJNOSTÍ

Nástěnky a vývěsní skřínky.

Jedná se o zařízení, která jsou určena k prezentaci aktivit policie a k informování veřejnosti o preventivních aktivitách.

Schránky důvěry

Schránky důvěry plní roli komunikačního prostředku efektivněji v menších či středně velkých městských komunitách, které nejsou poznamenány výrazně převládající anonymitou, a to pouze za předpokladu, že reakce policie případně zástupců samospráv na podněty občanů

²⁶⁾ <http://www.mvcr.cz/bezpecnost/dobrapraxe/index.html>

²⁷⁾ <http://www.mvcr.cz/prevence/obcanum/pis/mista.html>

²⁸⁾ <http://www.mvcr.cz/bezpecnost/community.html>

je rychlá, pravidelná a dostatečně medializovaná. Schránky musí být výrazně označené, aby nedocházelo k jejich záměně za poštovní schránky a je třeba je vybírat nejméně jedenkrát za týden. Vhodné je zavedení stálé rubriky v místním tisku případně v dalších médiích, v nichž se kompetentní osoby k názorům občanů vyjadřují nebo kde je možné uvést i informaci o nalezených předmětech či dokladech do schránek vložených²⁹⁾.

Specifickou modifikací projektu schránek důvěry je jejich rozmístění ve školách. Děti mají možnost vhadzovat do nich své písemné, většinou anonymní dotazy, připomínky a názory. Schránky jsou součástí větších panelů s nástěnkami, na kterých jsou zveřejňovány reakce a odpovědi pedagogů, případně dalších odborníků. Nejčastěji se opakující dotazy je vhodné potom zobecnit a spolu s odpověďmi odborníků zveřejnit prostřednictvím dalších mediálních prostředků.

Tištěné informační materiály

Jsou určené pro širokou veřejnost i pro specifické cílové skupiny, kterými mohou být senioři, děti a mládež různých věkových rozmezí, ženy, dívky, sociálně handicapované skupiny, minoritní komunity, oběti trestné činnosti, turisté a zahraniční návštěvníci měst a obcí. Obsahem bývají upozornění na různé formy a specifika ohrožení kriminalitou, návody, jak postupovat v situacích, kdy se občané setkají s projevy kriminálního jednání a kontakty na Policii ČR nebo MP a na další důležité orgány IZS. Dále to bývají informace o místech a institucích, kde je možné vyhledat pomoc, stane-li se člověk obětí TČ, informace o možnostech ochrany movitého i nemovitého majetku, rady Policie ČR nebo městské policie, jak se zachovat v krizových situacích a jak postupovat, stane-li se člověk svědkem specifických projevů kriminality (např. šikana, domácí násilí, zneužívání drog apod.), trvalá doporučení k bezpečnému chování, propagační materiály motivující občany k zabezpečování vlastního majetku a ke vzájemné spolupráci při jeho ochraně i ke spolupráci s represivními složkami apod. Prostředkem sdělení mohou být různé samolepky, letáky, skládačky, bulletiny, tematicky zaměřené přílohy v místních periodikách, kalendarě, brožury apod.; vhodnost volby prostředků musí být adekvátní k obsahu sdělení.

Bezpečný výběr a směna peněz

V důsledku nárůstu kriminality související s používáním bankomatů přibývá projektů, jejichž cílem je upozornit uživatele bankomatů na metody, které jsou při této trestné činnosti používány a upozornit na zásady bezpečného výběru a směny peněz. Tištěné materiály v tomto případě bývají kombinovány s dalšími mediálními prostředky, jako součást širší osvětové kampaně.

Další mediální a komunikační prostředky pro informování nejširší veřejnosti

Cílem vytvoření této kategorie projektů je upozornit na řadu dalších způsobů, jakými lze šířit osvětu a motivovat aktivnější přístup občanů k vlastní bezpečnosti a k záležitostem veřejným. Ve shodě s obecnými zásadami marketingové komunikace je třeba hledat a využívat všechny místní dostupné prostředky a formy pro efektivní předávání informací o problematice prevence kriminality, konkrétních možnostech ochrany před trestnou činností, pro

prezentaci aktivit policí v této oblasti atd. Může se jednat jak o jednorázové aktuální články, tak o pravidelné rubriky nebo přílohy v místních (radničních) novinách, relace ve vysílání obecních, veřejnoprávních i soukromých rozhlasových stanic, v pořadech místní kabelové televize nebo o promítání videokazet a DVD s tematikou prevence kriminality na vhodných veřejných místech, např. v interiérech nebo výlohách obecních i jiných úřadů, v čekárnách zdravotnických zařízení, na nádražích apod. Postupně přibývá tematicky zaměřených www stránek na stránkách městských úřadů, které poskytují prostor také pro diskusi. Je třeba zdůraznit, že využívání místních médií nemůže být záležitostí pouze jednoho či dvou projektů, ale kontinuální nedílnou součástí práce manažera.

Venkovní varovné prostředky

Venkovní varovné prostředky mají za cíl aktuálně na konkrétním místě upozornit na možnost bezprostředního ohrožení určitým druhem trestné činnosti. Zpravidla se jedná o projekty typu „Auto není trezor“, kdy na velkých parkovištích před supermarkety, sportovními či rekreačními areály, před atraktivními historickými objekty, na záchytných parkovištích nebo na místech, kde se pořádají hromadné společenské a sportovní akce, jsou instalovány informační cedule s nápisy nebo piktogramy nabádající uživatele automobilů, aby nenechávali cenné věci viditelně ve vozidlech, když je opouštějí. V případě nákupních center bývají tato upozornění zdvojnásobena umístěním podobných cedulí ještě v prostorech, kde se vyzvedávají nákupní vozíky.

Obdobnými projekty, které mají za cíl upozorňovat na možnost kapesních krádeží a krádeží nezabezpečených osobních věcí z nákupních vozíků během nákupů v supermarketech, je vybavování těchto vozíků cedulkami s varovnými piktogramy.

Piktogramy nebo výrazné texty mají motivovat nakupující k zabezpečovacím úkonům (schovat peněženku, dát si kabelku na ruku apod.) a vykompenzovat tak sníženou pozornost zaviněnou soustředěností na výběr zboží. Předpokladem k realizaci těchto projektů je ovšem dohoda s příslušnými obchodními řetězci, což v některých případech není jednoduché.

Dalším příkladem projektů této skupiny jsou samolepky nebo plakátky v prostředcích MHD, které varují před kapesními krádežemi. V lokalitách vyhledávaných zahraničními turisty je vhodné provedení samolepek též v anglickém jazyce. Ve velkých městech jsou varující samolepky v MHD součástí celé kampaně, která využívá i další informační prostředky, např. billboardy, citylighty apod.

Akce pro širokou veřejnost

Akce bývají většinou koncipovány a pořádány jako prezentace Integrovaného záchranného systému. Ukázky techniky a činnosti předvádějí záchranáři, hasiči, státní i městské policie a jejich specializované útvary (výcvik psů, ukázky zásahů útvaru rychlého nasazení, pyrotechnici, ukázky sebeobrany atd.). Preventivní význam těchto akcí je zajištěn pouze v případech, když je akce doplněna expozicí zabezpečovací techniky, účastí preventivního autobusu (viz preventivně informační činnost MP) nebo při zajištění spoluúčasti Muzea Policie ČR s některými jeho expozicemi.

Rozsahem menší akce pro vymezenější cílový okruh účastníků, jako jsou dětské dny, sportovní soutěže, poradenské dny, dny s policí, dny otevřených dveří na MP

²⁹⁾/ S nabytím účinnosti zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech a zákona č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, v platném znění, není možné tyto nalezené a do schránky vložené doklady vracet.

s možností seznámit se, jak funguje MKDS, nebo různé další předváděcí akce, jsou pořádány státní nebo městskou policií nebo většinou v jejich vzájemné spolupráci.

V režii samosprávných orgánů probíhají většinou akce kulturního a společenského charakteru, jako jsou soutěže mezi školními týmy v osvojení si znalostí z oblasti právního vědomí (např. finální etapa cyklu „Právo na každý den“) a různé tematicky zaměřené výtvarné nebo fotografické soutěže a výstavy.

Bezpečná lokalita

Příkladem celostátní osvětové akce je program Bezpečná lokalita, který od roku 2004 realizuje Ministerstvo vnitra a Policie ČR ve spolupráci s Asociací technických bezpečnostních služeb Grémium Alarm a Českou asociací pojišťoven. Cílem programu je předcházet majetkové trestné činnosti a vytvářet podmínky pro bezpečný život občanů.

Program nabízí:

- informace o možnostech zabezpečení majetku, obydlí, automobilů, o konkrétních technických opatřeních (například riziková místa objektů, dveře a okna),
- odbornou pomoc při výběru typu a rozsahu zabezpečení a dává jistotu, že přijímaná technická opatření zaručují požadované standardy kvality,
- informace o certifikované technice a službách zabezpečovacích a bezpečnostních firem, které se řídí etickým kodexem a evropskými normami (www.mvcr.cz/prevence/obcanum/rady/odborne/certifik/index.html),
- informace o optimálních pojistných produktech pojišťoven,
- informace o zásadách bezpečného chování osob,
- informace o kontaktech na policejní preventivní pracoviště, na policejní poradenská místa a na pracoviště obecních a městských policií.

AKTIVITY PRO SPECIFICKÉ CÍLOVÉ SKUPINY

Pomoc zdravotně a tělesně postiženým občanům

Souběžně s aktivitami informování občanů realizují městské policie a Policie ČR mnoho projektů zaměřených na pomoc zdravotně a tělesně postiženým občanům a na kompenzaci jejich handicapů v oblasti ochrany před kriminalitou. Příkladem mohou být např. projekty „Informační rozhlasové majáčky pro nevidomé“, kdy pomocí pagerů mohou nevidomí navázat akustickou komunikaci a dovolat se pomoci v nouzi do nejbližší služebny MP, nebo „Tísňová linka pro neslyšící“, kteří

mohou komunikovat s linkou 156 formou faxu. Jiným takovým příkladem je „Linka tísňového volání pro hluchoněmé občany“, který realizuje Policie ČR, Správa hl. m. Prahy. Podstatou projektu je operativní zajištění komunikace těchto občanů v případech potřeby s operačním střediskem P ČR prostřednictvím SMS z mobilních telefonů.

Obdobný projekt „Centrum tísňového volání“ umožňuje tělesně nebo jinak závažně zdravotně postiženým seniorům, kteří nejsou schopni přivolat si pomoc standardním způsobem, bezplatné připojení na pult operačního střediska MP. Na základě přijatého tísňového volání z pageru, který nosí postižený stále u sebe, zajistí potom MP otevření bytu a přivolání lékařské pomoci (viz kapitola „SITUAČNÍ PREVENCE – Signál v tísni“).

Senioři

Vedle informačních aktivit a přednášek na téma bezpečné chování, které jsou realizovány pro seniory v různých klubech, sdruženích a v domovech pro seniory, jsou často realizovány také projekty zaměřené na osaměle žijící seniory. K jejich oslovení se doporučuje využít sociální odbory (pečovatelské služby) na místních úřadech nebo spolupráci s praktickými lékaři a jejich prostřednictvím k nim informační materiály doručit. V úvahu připadá i spolupráce s Českou poštou, která má možnost zajistit doručení potřebných informačních materiálů do domovních schránek. Jako jednoduchý a přitom originální způsob předávání informačních materiálů seniorům se osvědčily balíčky (obálky), které byly v roce 2007 seniorům vydávány současně s výplatou starobního důchodu na poštu (realizátor: Krajský úřad Olomouc).

Prostřednictvím kartiček se zásadami bezpečného chování, samolepek s textem varujícím před podvodníky a v kombinaci s bezpečnostními řetízky, jejichž instalace bývá nedílnou součástí projektu, by mělo dojít ke zvýšení ostražitosti a k posílení bezpečného chování seniorů. Dílčím cílem těchto projektů je rovněž posílení důvěry v samosprávu obce nebo v městskou či státní policii podle toho, kdo je konkrétním realizátorem akce.

Komplexnost ochrany seniorů před podvodným vniknutím nežádoucích osob do jejich domovů završují projekty, které umožňují seniorům, prostřednictvím speciální telefonní linky, ověřit si na městské policii totožnost a oprávněnost osob požadujících vstup do bytu. Předpokladem této služby musí být vytvoření databáze oprávněných osob všech subjektů připadajících do úvahy (např. plynárny, elektrárny, vodárny, pracovníci příslušných odborů městských úřadů apod.). Informace o totožnosti je doplněna radou, jak ve vztahu k osobě, která požaduje vstup do bytu, dále postupovat (MP Brno).

ODKAZY

NA INTERNETOVÉ ADRESY

- http://www.mvcr.cz/prevence/ksp/dobra_praxe.html
Příklady standardních projektů (dobrá praxe) a informace o aktivitách některých poskytovatelů služeb z oblasti sociální prevence. Stránka je otevřena pro zveřejňování zkušeností a příkladů dobré praxe i pro prezentace dalších subjektů aktivních v oblasti prevence kriminality.
- <http://www.mvcr.cz/ministerstvo/opk/servis.html>
V Informačním servisu OPK jsou od počátku roku 2006 pravidelně prezentovány realizované projekty programů prevence kriminality na místní úrovni v rubrikách „projekty a reportáže“ a „informace z měst“. S ucelenými přehledy o dosud realizovaných preventivních programech v uplynulých letech se zatím představila města:
Sokolov (I/06), Bruntál (II/06), Chrudim (III/06), Písek (IV/06), J.Hradec (V/06), Prostějov (VI/06), Svitavy (IX+X/06), Mělník (XI/06), Olomouc (XII/06), Neratovice (I/07), Bílovec (II/07), Orlová (III/07), Přerov (IV/07), Kralupy n.Vlt. (V/07), Třebíč (VI/07), Slaný (IX/07), Hodonín (X/07), Náchod (XI/07).
- <http://www.kr-olomoucky.cz/NR/rdonlyres/F6E7E34C-8C4A-4D4D-9193-D0D2F2A803C2/0/Prevence-kriminality.pdf>
Katalog nových námětů a příkladů dobré praxe z oblasti prevence kriminality 2006.
Internetová modifikace tištěné publikace Olomouckého kraje obsahuje popisy a další základní informace o 26 projektech všech typů preventivních aktivit realizovaných nejen v Olomouckém kraji.
- <http://www.mvcr.cz/prevence/ksp/formular/seznam.xls>
Seznam podpořených projektů Programu Partnerství 2007 (stránka OPK MV).
- <http://www.mvcr.cz/prevence/ksp/index.html>
Informace o podpořených projektech Programu Partnerství v letech 2004–2006 (stránka OPK MV).
- <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&k=3413&d=33502>
Seznam akreditovaných probačních programů PMS (stránka MS).
- <http://www.druhasance.eu/>
Projekt „Druhá šance“ se zaměřuje na podporu zaměstnanosti lidí podmíněně odsouzených nebo podmíněně propuštěných z výkonu trestu (stránka Plzeňského kraje).
- http://www.msmt.cz/Files/PDF/JTPprogramystatnipodpory2007_2010.pdf
Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro NNO na léta 2007 až 2010 (stránka MŠMT).
- http://www.msmt.cz/uploads/soubory/mladez/program_1.xls
- http://www.msmt.cz/uploads/soubory/mladez/program_2.xls
- http://www.msmt.cz/uploads/soubory/mladez/program_3.xls
Vyhodnocení projektů nestátních neziskových organizací (NNO). Program 1–3 MŠMT pro rok 2007 (stránky MŠMT).
- <http://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/plnezneni/podpor-byty-2006/podpor-byty2006.pdf>
Podporované byty 2003–2005 (Byt na půl cesty, Vstupní byt) – MMR, Ústav územního rozvoje (stránka MMR).
- <http://www.mvcr.cz/bezpecnost/dobrapraxe/index.html>
Přehled projektů realizovaných PIS Policie ČR (stránka MV).
- <http://www.vlada.cz/cs/rkv/rzrk/dotace/dotace.html>
Informace o dotacích na podporu terénní práce, předcházení sociálnímu vyloučení a odstraňování jeho důsledků a na podporu projektů rovných příležitostí (stránka RVZRK).
- <http://www.mpsv.cz/cs/2317>
Terénní sociální práce v sociálně vyloučených lokalitách. Soustřeďuje informace a aktuality z oblasti terénní sociální práce (stránka MPSV).
- <http://www.mpsv.cz/cs/4228>
Informace o Intervenčních centrech pro oběti domácího násilí (stránka MPSV).

